

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület” hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

Megjelenik minden hó 20-ikán.

Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem fiztetéssel kérjük is.

Az állatvédelem és a m. kir. állatorvosok.

Az országos állatvédő egyesület 1901. évi márczius hó 16-ikán 114. sz. a. a következő felterjesztést intézte Darányi Ignác m. kir. földművelésügyi miniszter urhoz:

114/1901.

Nagyméltóságu Minister Ur!

Az orsz. állatvédő egyesület elé kitűzött czélok nagy része olyan természetű, hogy azok megegyeznek azokkal a feladatokkal, melyek a földmiv. ministerium keretében gondoztatnak.

Az állatvédő egyesület nevezetesen arra törekszik, hogy a hasznos házi állatok, kivált az igavonók kellő kiméletben és helyes gondozásban részesüljenek. Ezáltal a nemzeti vagyon jelentékeny részét képező állatállomány javát mozditja elő.

Az állatv. egy. a mező- és erdőgazdaságra nézve hasznos madarak védelmének előmozditását különös gondozásban részesíti, s ezáltal a földművelés érdekeinek tesz szolgálatot.

Az állatv. egy. azért, hogy az állatok iránt való szeretetet és kiméletet előmozditja, ezen eszméket az iskolában és a felnőttek között sok ezernyi nyomtatványokkal és az állatvédelem körül érdekmeket szerzett egyének jutalmazásával és elismerésével kitünteti, szociális feladatot is teljesít, mert a tömegek közérületének szelidítésére hat.

Az állatv. egy. szerény anyagi viszonyai mellett kénytelen tevékenységének fősúlyát arra fektetni, hogy az állatvédelem eszméi minél szélesebb körökben terjedjenek és gyökeret verjenek.

Az állategészségügyi szolgálat államosítása következtében a földmiv. ministerium azon közegeinek száma, melyektől az állategészségügy keretébe illő állatvédelem előmozditása remélhető, egy igen lényeges szaporodást nyert.

Az állatv. egy. az állatvédelemre nézve rendkívüli nyereségnek tekintené, ha az állatorvosok hatalmas tisztikarát céljainak előmozdítása érdekében igénybe vehetné és azért azzal a tiszteletteljes kérelemmel bátorodik Nagyméltóságodhoz fordulni, méltóztassék az állami állatorvosokat arra felhívni, hogy:

a) az állatvédelem eszméinek terjesztésénél saját hatáskörükben a lehetőségig közreműködjenek;

b) hogy lehetőségig odahassanak, hogy a törvényhatóságok, kivált pedig a nagyobb városok az állatvédelem érdekében szabályrendeleteket alkossanak;

c) hogy az egyesületnek hozzájuk intézendő megkereséseit lehetőségig figyelembe vegyék;

d) hogy időszaki jelentéseikben az állatvédelem tekintetében felmerült észleleteikről szintén jelentést tegyenek.

A legmélyebb tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy a mennyiben ez utóbbi kérésünket meghallgatni méltóztatik, az idevágó jelentések lényegesebb részét velünk is közölni kegyeskednék.

A legmélyebb tisztelettel maradtunk

Az Orsz. Állatvédő Egyesület.

Erre a minister ur a következő rendeletet bocsátotta ki:

131/1901.

Magy. kir. földmívelésügyi minister.

Valamennyi m. kir. állatorvosnak.

2820/el. szám.
III/1.

József Főherceg ur Ő császári és királyi Fensége védnöksége alatt álló Országos Állatvédő egyesületnek az a célja, hogy a hasznos házi állatokkal, nevezetesen az igavonókkal való kiméletes bánásmódot lehetőleg előmozdítsa és terjeszsze s ezen humanus feladatainak a közönség minden rétegében minél kiterjedtebb megvalósulást és minél több hivat szerezzen.

A magy. kir. állatorvosok, kik hivatali állásuknál fogva a legközvetlenebb érintkezésben állanak az állattartó közönséggel, első sorban vannak hivatva közreműködni az országos állatvédő egyesület ezen nemes céljainak megvalósítására, minélfogva s a nevezett egyesület kérelméhez képest a következőkre hívom fel az összes m. kir. állatorvosokat:

1. Ugy hivatalos működésük közben, mint azonkívül, valahányszor annak szükségét látják és arra alkalmuk van, igyekezzenek az állatvédelem eszméit terjesztetni, s az állatokkal való durva és kínzó bánásmódot jó akaratu figyelmeztetésekkel csökkenteni, vagy a hol már szabályrendeletek érvényben vannak, szükség esetén ennek alapján hatósági intézkedések igénybevételével megakadályozni.

2. Ott, a hol ezt hivatali állásuk természete megengedi, s a hol annak indokolt szükségét látják, hozzák javaslatba a törvényhatóságoknak, különösen pedig a nagyobb városoknak az állatokkal való kiméletes bánásmódot védő szabályrendeletek alkotását.

Az Országos Állatvédő Egyesületnek az állatvédelem körében hozzájuk intézett megkereséseit lehetőleg vegyék figyelembe, az

állatvédelem körében felmerült figyelemre méltóbb jelenségeket pedig alkalom adtán az Országos Állatvédő Egyesület (Budapest, VII., Nefelejts-utca 14.) tudomására juttassák.

Kelt Budapesten, 1901. évi márczius hó 19-én.

Darányi s. k.

Nagy hálára kötelezte evvel ő Nagyméltósága az egyesületet s nagy szolgálatot tett evvel az állatvédelem ügyének, mert a szakemberek közreműködése külföldön mindenütt üdvösnek bizonyulván, kétségtelen, hogy nálunk is annak fog bizonyulni.

A háziállatok bántalmazásáról.

Mindenki tudja ugyan, hogy miket nevezünk háziállatoknak a szó közönséges értelmében, de azt nem felesleges felemlíteni, hogy a törvény szerint miket értek én háziállatok alatt, mikor azok megvédéséről van szó.

A *háziállatok* alatt értem a lovakat, szarvasmarhákat, öszvéreket, szamarakat, sertéseket, juhokat, kecskéket, kutyákat, macskákat és szárnyas állatokat.

Mert ezeket a törvény egyformán védelmezi.

A törvényről és a háziállatokról beszélek.

Nem mindenkinek van ideje a törvények nagy halmazából kikeresgélni azokat a rendelkezéseket, amelyek óvják az állatokat a bántalmazástól és büntetik a bántalmazókat. Ime, itt vannak!

Azt tudja minden gazda és cseléd, hogy aki az állatot nyilvánosan *kinozza*, vagy durván *bántalmazza*: azt városban a rendőrség, vidéken a főszolgabíró **nyolcz napig terjedhető elzárással** és **kétszáz koronáig terjedhető** pénzbüntetéssel — s ha a pénzbüntetés rajta behajtható nem volna, minden 20 koronáért külön egy napi elzárással bünteti. (1879:XL. t. cz. 86. §.)

De már azt nem mindenki szokta figyelembe venni, hogy az állatnak *zárt helyen* való *kinzása*, sőt annak pusztá *éheztetése*, *szomjuhozatalása*, *rosszul gondozása* is büntetést von maga után. Pedig úgy van. És ezt a büntetést maga a gazda szabhatja ki, amennyiben ha a cselédet (kocsist, bérest, vagy az állatok más köteles gondozóját) figyelmezteti az állat hűséges gondozására s a figyelmeztetés nem használ: ezt *azonnal* minden *felmondás nélkül* elbocsáthatja szolgálatából. (1876. XIII. t. cz. 52. §.)

Ezt a dolgot azonban nem szabad elhamarkodni. A *gazda* figyelmeztesse az ilyen rossz cselédet az állat hűséges gondozására és az állattal való szép bánásmódra, magyarázza meg neki, hogy a durvasággal él lehet vadítani az állatot, akkor aztán az sok kárt tehet. De gondoskodjék a gazda arról is, hogy a figyelmeztetésnél tanu legyen jelen, különben megtörténhetnék, hogy a felmondás nélkül elbocsátott cselédnek megítélnék a felmondási időre eső bérét.

A *cseléd* pedig vegye eszébe, hogy az ezen okból történt elbocsátása miatt nemcsak a felmondási időre járó *béretől esik el*, hanem *néhezen talál új alkalmazást*; azzal pedig ne is töltse az időt, hogy

panaszával a hatósághoz (városon: rendőrség, vidéken: a főszolgabíró) forduljon, mert a törvény világos rendelkezése szerint a lótás-futás ugy se használna.

Van ugyanis a *Büntető törvénykönyvnek* (1878: V. t. cz.) két olyan szakasza, amely az idegen *ingó vagyon* szándékos megrongálásáról szól; a kettő közt csak az a különbség, hogy az egyik vétségről, a másik büntettről beszél, az első csak *panasz* folytán, a másik *hivatalból* üldözendő, az egyik büntetése kisebb, a másiké nagyobb.

Ingó dolognak nevezetik — törvényes értelemben — mind az a tárgy, amit egyik helyről a másik helyre lehet vinni, anélkül, hogy ez megsérülne a helyéből kimozdítás által. (Például: ingó dolog a kocsni, falhoz nem erősített jászol, láda, asztal, lámpa, ágy, rakásba rakott gabona, leszedett termény stb.)

Az *ingó dolgok közé tartoznak a háziállatok is*, u. m. ló, szarvasmarha, öszvér, szamár, sertés, juh, kecske, kutya, macska és házi szárnyas állat (pulyka, liba, rucza, tyúkfélék).

Már most, midőn az *idegen ingó dolog szándékos megrongálásáról* van szó a törvényben: *ez alatt érteni kell az állatok* (ló, szarvasmarha, öszvér, szamár, sertés, juh, kecske, kutya, macska és szárnyas házi állatok) *megrongálását is*. (A megrongálás fogalma alá esik nemcsak a megsebzés, megcsonkítás, hanem a megölés, elpusztítás is.)

A háziállatok szándékos megrongálásának nagyon sokféle módja lehet. Megrongálás mind az, ami által az állat értékében csökken, vagy használhatatlanná válik, (pl. a szem szándékos kiütése, lábának eltörése, megszurás), valamint ide tartozik az állat életének kioltása idegen ember által, az állat megsemmisítése.

Ezt mondja tehát — az állatokra vonatkoztatva — a törvény:

Aki az idegen háziállatot, (lovat, szarvasmarhát, öszvért, szamarat, sertést, juhot, kecskét, kutyát, macskát, szárnyas háziállatot) bármiképen szándékosan bántalmazza s e bántalmazás által annak értékét csökkenti, azt nyomorékká teszi, vagy a tulajdonos beleegyezése nélkül azt megöli, megsemmisíti: az idegen ingó vagyon szándékos megrongálásának vétségét követi el, amelynek büntetése három évig terjedhető fogház és ötven forinttól (100 korona) ezer forintig (2000 korona) terjedhető pénzbüntetés. (1878: V. t. cz. 418. §.)

Sőt ennek megkísérlése is büntetés alá esik.

A büntetésen kívül a bűnös még az okozott kár megtérítésére is köteleztetik.

Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a törvény mindenkor igazságos. Épen azért csak az ilyen *szándékos* kártételt bünteti. Ha azonban valaki nem szándékosan, hanem *véletlenségből* rongál, vagy semmisít meg állatot, akkor csupán kártérítéssel tartozik a gazdának, de büntetés alá nem vonható.

Azonban az ingó vagyon (igy az állat) szándékos megrongálásának vétsége csak a *káros panasz*a folytán büntethető, vagy amint a törvény mondja: csak a *sértett fél* (káros) *indítványára* van helye a bűnvádi eljárásnak.

Épen azért tehát, a kinek állatját más szándékosan oly módon bántalmazza, hogy ez által az állat értéke kisebbedik, az állat nyomorékká válik vagy elpusztul, az menjen városon a *rendőrséghez* vagy kir. *járásbíró*sághoz, vidéken a kir. *járásbíró*sághoz, vagy ha ez nincs, akkor *csendőrséghez*, vagy ha ez sincs, a községi *előljáró*sághoz és ott mondja el panaszát, kérje annak jegyzőkönyvbe vételét s a jegyzőkönyvnek a kir. *járásbíró*sághoz beküldését. (Mert az ilyen ügyekben a kir. *járásbíró*ság *ítél*.) A panaszjegyző-könyvet mindenütt *ingyen*

és *bélyegtelenül* veszik fel. Ezt a jegyzőkönyvet írja alá bátran, mert ebből nem hárulhat ő reá semmi kár. Sőt ha a csendőröknél véteti fel panaszát, a csendőrök kívánatára írjon ott alá egy *nyilatkozatot* is minden habozás nélkül, a mely szerint kívánja a bűnös megbüntetését és káranak megtérítését.

Ha pedig személyesen nem akar menni sem egyik, sem másik helyre, akkor írjon egy *panaskérvényt* ahoz a kir. *járásbírószághoz*, a melynek területén az állat bántalmazása, megrongálása, vagy megölése történt. Mondja el a kérvényben röviden és értelmesen, hogy hol, mikor és milyen körülmények között, ki és milyen sérelmet ejtett az ő állatján s ez által mennyi kárt szenvedett? Írja meg, hogy kéri a bűnös megbüntetését s káranak megtérítését. Írja meg világosan a saját magának és a tettesnek (bűnösnek) lakását, (község, utca és házszám szerint). Ezt a kérvényt 2 tanu előtt írja alá s ezekkel az ő aláírását előltemeztesse. És a kérvényt levélborítékba téve, a kir. *járásbírószágnak* küldje be. *A kérvényre nem kell semmi bélyeg.*

De mindezt a cselekmény elkövetésétől (az állat bántalmazásától, megölésétől) számított *három hónap alatt kell megtenni*, mivel a *járásbírószághoz* későbbben érkezett panasz már nem jön figyelembe.

Hallottam esetet, hogy az állattulajdonos azért nem jelentette fel állatjának bántalmazását, mert attól félt, hogy ez neki költségbe kerül.

No, hát ez nem áll. Bűnügyben a káros csak akkor fizet költséget, ha panaszát (magánvád esetében) visszavonja, különben ha a vádlottat elítélik, akkor a *vádlott*, ha pedig felmentik, akkor az *államkincstár* fizet *mindenféle költséget* és így *sohasem a panaszos*.

Egészen másként áll a dolog, ha valaki magánvadra üldözendő esetben, (a milyen az állatok bántalmazásának feljelentése is) panaszt tesz és midőn már a vizsgálat megindult, vagy épen tárgyalás is tartott s költségek merültek fel, akkor vonja vissza a vádját. (Mert az *ilyen vád az ítélet meghozataláig visszavonható*.) Bizony, ilyen esetben ezekért a költségekért a *panaszos* felelős, de csakis a vád visszavonása esetében.

Azonban ezen a bajon is lehet segíteni. Ugy — nevezetesen — hogy ha kiegyezik a tettesel, csak azzal a feltétellel egyezzzék ki s vonja vissza vádját, hogy a felmerült költségeket a tettes fizesse s ezt neki biztosítsa. Szívesen reá lesz birható erre minden bűnös, inkább, minthogy a kártérítés és költségek megfizetésére elítéltek s ezeken felül még be is zárják és pénzbüntetést fizessen.

Ha valaki az állatok bántalmazását *boszuból* követi el, p. o. azért, mert az állat tulajdonosa ő ellene valamely ügyben tanuskodott, szakértő, vagy bíró volt, vagy másképen eljár, akkor már sokkal szigorubb büntetés alá esik, mert ennek *büntetése egy évtől három évig terjedhet börtön és kétszáz forinttól (400 korona) kétezer forintig (4000 korona) terjedhető pénzbüntetés.* (1878 : V. t.-cz. 419. §.)

Ilyen esetben már nem a káros akaratától függ a bűnös megbüntetésé, mert ez a cselekmény *hivatalból üldözendő*, az az elég, ha ez a csendőrségnek, rendőrségnek, kir. ügyészségnek, a kir. *járásbírószágnak*, vagy a kir. törvényszéknek tudomására jut, a többi ezeknek a gondja. Ily esetben tehát a káros, vagy más akárki egyszerűen jelentse fel az esetet.

A károsnak azért kell az ilyen esetet feljelenteni, hogy hozzá juthasson kártérítési követeléséhez, a melyet neki a büntető bíróság költségeivel együtt megítél s ez neki bélyegbe, sem költségbe nem kerül, míg a másféle (polgári) per költséggel jár.

Ha tehát valaki az állatot szándékosan bántalmazza, elnyomorítja,

vagy elpusztítja, fel kell jelenteni az ilyen durva lelkű embert, hadd vegye el megérdemlett büntetését. Ez által a káros nemcsak az állatot, hanem a saját vagyonát is védi, kárának megtérítéséhez ingyen jut és az állatkinzókat észretéri.

K. Nagy Sándor.

Szem-ernyő a ló kantárján.

Nem lehet nyomára akadni, hogy mikor, hol és ki jött reá arra az agyafurt gondolatra, hogy a lovak kantárjára egy oly készüléket (szemellenző, szem-elfedő) alkalmazzon, amely míg egyfelől minden igaz ok nélkül súlyosítja és drágítja a kantárt, addig másfelől a leghatározottabban *rontja a ló szemét* s bizonyára okozza, hogy oly sok vak van az állatok között, s oly kevés azon állatok között, melyek ilyen szemfedővel el nem láttatnak.

Mikor 6 esztendő előtt az országos állatvédő egyesület közgyűlésén a lókantár ezen részéről beszéltem s nem csak fölösleges voltát, hanem egyenes károosságát is bizonyítani törekedtem, czélom volt odahatni, hogy ezt az állatkinző és szemelő kantár-részt azok, akiket a dolog legközlelőbből érdekel, lefejtessék s többé fel se varrassák állataik kantárjára.

Azóta az országos állatvédő egyesület valósággal küzdelembe bocsátkozott a szem-ernyő ellen, megragadva minden alkalmat annak eltüntetésére, s bárha az eredmény a kívánatos határig el nem jutott is, eredmény mégis kétségtelenül konstatalható, ugyannyira, hogy míg 6 év előtt valósággal ritkaság számba ment a székesfővárosban a magánfogatok, fuvarosok, bérkocsik fogatain az ernyőnélküli kantár, addig ma léptenyomon látunk már ilyeneket.

Ez örvendetes állapotok felidézésében nagy része van egy-két lótulajdonosnak, aki valósággal tüntetően járt elől a jó példával.

Mint ilyen, a legelsőközött szerepelt a Központi tejcarnok-szövetkezet, aki minden ernyőt eltávolított állatai kantárjáról; követte e példát több nagy fuvaros, sőt egy két bérkocsi-tulajdonos is, így pl. a 401. számú fiakker gazdája, aki maradi kollegáinak nagy csudálkozására, szem-ernyők nélküli kantárban járatta két szép szürke arabs lovát.

A mily dicséretre méltók azok, akik ezt a káros eszközt eltávolítják, oly kárhóztatásra érdemesek azok, akik *minden igaz ok nélkül*, pusztán rossz szokással kapcsolatos nemtörődömségből ragaszkodnak ahhoz, jobban mondván tovább is türi azt, meg nem fontolva, hogy az állatkinzástól eltekintve is, az ő káruk, hogy a szemellenzős kantár 2—4 koronával drágább s hogy az ellenző nem csakhogy az *elragadást* meg nem gátolja, hanem, mert a lovat a tájékozódásban akadályozza, még *fel is idézi a kitörést és elbokrosodást*, a mellett pedig a szem-ernyő egy oly biztos, tökéletes szemrontó eszköz, hogy arra, mint ilyenre, akár szabadalmat lehet venni.

Vegyen csak fáradságot magának bárki, s nézze meg pl. egy mostani szeles-poros áprilisi napon néhány szem-ellenzős lónak a szeméit és azok környékeit. Teli vannak azok vastagon porral, piszokkal, mert azok az áldatlan ellenzők egyenesen visszatartják, felgyűjtik és a szembe verik ezt a szemetet, mely a látókészüléket aztán folytonosan sérti, izgatja s megvakulásra vezeti.

Tekintettel arra, hogy a szem-ernyőket a nagyközönség szolgáltatára hivatott bérkocsis lovakon általánosan még ma is használják s evvel

ugy a kocsiban ülő, mint a járkáló közönség biztonságát veszélyeztetik, mert a *tájékozódó képességétől megfosztott ló* rohanó villamos kocsitól, automobiltól, szélhajtott papirdaraboktól, rikkancesok üvöltésétől stb. *megijedve, neki megy mindennek, felágaskodik, elesik, elragad*; rendőrileg kellene betiltani a szem-ernyők igénybe vételét az ily járművek lovain, ha már a károkra, veszedelmekre való rámutatás nem elég egynévely bérkocsi tulajdonosának a jobb utra térítésére, s ha már nem elég az a tény se az okulásra, hogy százai a katonai, rendőri, esendőri s más háti és szekeres lovaknak *szem-ellenző nélkül* járnak-kelnek s hogy ugyszólván *sohase ezek, hanem mindég a szem-ellenzős bérkocsis és uri fogat-lovak azok, amelyek szerencsétlenségeknek okozói.*

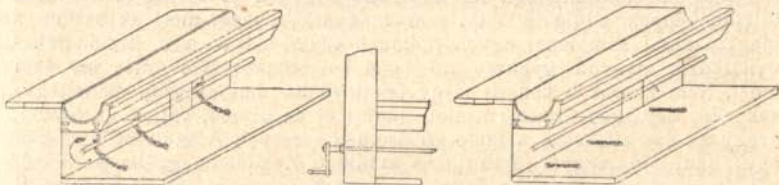
A magam részéről mégis újra kérem a bérkocsi és fuvarkocsi-tulajdonosokat, hogy ne várjanak mindég rendőri intézkedésekre, hanem tegyenek már saját elhatározásukból folyólag is valamit, ami nemcsak a közönség érdekében, hanem a maguk jól felfogott érdekében is üdvös és előnyös; kövessék már haladék nélkül általánosan azon dicséretre méltó példákat, amelyeket a jeltett ló- és fogat-tulajdonosok elükbe tárnak

Monostori Károly.

Állatmentés tűzveszély esetén.

A ki valaha tanuja volt (mint én voltam) valamely istálló égésének s látta, hogy mit tesz az, beszakadással fenyegető égő fedél alatt a *tűztől megvadult* állatokat kötelekeikből *egyenként* feloldozni, az tudja csak kellőképen méltányolni az épügy ember-, mint állatvédelmi szempontból igen figyelemre méltó olyan készülékek fontosságát és becsét, melyek lehetővé teszik az összes lekötött állatok egyszerre való rögtönös feloldozását.

Sokan azt állítják, hogy égő istállóból állatot kiterelni lehetetlen. Ez állhat oly esetben, mikor az állatok az égést látják (pl. a kijáratnál szemben lángban álló épületet), de nem áll ellenkező esetben. A baj tehát rendszerint csak az, hogy nagyobb állatállománynak a kötelekekből való felszabadítása sok időt vesz igénybe s ekként a bennégés lehetőség fokozódik, sőt az otrekedés be is következik.

E lehetőséggel szemben védelmet nyújtani van hivatva a lekötött állatokat egyszerre, egy pillanat alatt feloldozó készülék, s ennek egyik formáját magyarázzák az itt levő ábrák és a következő sorok.

A *Moraht Lajos* hamburgi lakos által kigondolt és megszerkesztett ezen készülék egy vasrud, (pl. vastag gázcső), mely kellő távolságban elhelyezett vasgyűrűkön, a jászól alatt van áthuzva az állatállás sor egyik végétől a másikig, s egy-egy állat állásának megfelelő távolságban, kissé ferdén az állatok felé irányuló vascsapokkal bir, melyekbe

rövid lánczok akaszthatók (1. ábra) és ezen lánczok viszont az egyes állatok lekötésére szolgáló kötelekekhez csatolhatók.

A vasrud egyik vége az istálló falán át a szabadba ér és itt oly forgatóval (2. ábra) van felszerelve, a melynek jobbra tekerésével a lánczok a vascsapokra leghuzatlanul rögzíthetők (1. ábra), balra tekerésével, vagyis feloldozással pedig azokról felszabadíthatók. (3. ábra.) A forgató készüléket, hogy szükségesen kívül ahhoz hozzányulni ne lehessen, vastag üvegablakkal ellátott szekrény védi, s veszély idején e szekrény ablakának betörésével lehet csak a készülékhez jutni.

A mennyiben a vasrudat felvevő és tartó karikák tágasak lehetnek, azokban a rudnak megszorulása be nem következhetik, a készülék működése tehát biztos.

Egyes állatokat feloldozni és újra lekötni természetesen a lánczunk a vascsapba kézzel való be- és illetőleg kiakasztásával lehet.

Le nem kötött állatokat, pl. sertés- vagy juhalkát a tűzveszélyből úgy láttam kimenteni, hogy az égő akólba egy ember bement, a kolompos vezér koczáat, s illetőleg vezér ürüt az ajtón a szabadba kidobta. Ezt a kintlevő kolompost a többi állat önként követte.

Ajánlatos különben a kolomposok követésére az ilyen falkákat általában is begyakorolni, mert a nélkül a nyáját együtt tartva terelni alig lehet, ha csak jó kutya nem áll rendelkezésre, mely e tekintetben kiváló szolgálatot tehet.

(m. k.)

Ész-e, vagy vak ösztön?

I.

Unos-untig vitakoztak már a tudósok és tudatlanok azon, *van-e ezse az állatnak*, megvillan-e agyában néha-néha egy gondolat, tesz-e valamit öntudatosan is, avagy csak az ösztön vezérli? A tudósok azt mondják, hogy az állatoknak is van agya, ezen agyat is idegsejtek alkotják, kell tehát, hogy bizonyos öntudatosság az állatban is létezzék, kell, hogy tetteit az agy, az ész kormányozza, bár elismerik, hogy ez agy s ennek működése nem pallérozott s hogy működése igen szűk térre szorítkozik. Mások azonban azt vitatják, hogy csak egyedül az ember az a magasabb lény, kit agyának működése vezérel, az állatot csak ösztöne kormányozza. Azt azonban, hogy ez az ösztön mi is volna tulajdonképpen, eddigelé senki sem magyarázta meg, mert az ösztönt a megszokással nem lehet egyenértékűnek venni, hisz az u. n. ösztön megnyilatkozik nagyon gyakran ott is, a hol megszokásról még szó sem lehet. Nem akarok e kényes tárgy felett vitába bocsátkozni, de feljegyzek ide egy igen érdekes esetet, döntse el az olvasó, vajjon az ösztön, avagy az ész játszott-e a fenforgó esetben szerepet. A múlt év tavaszán egy abauj-tornamegyei földbirtokos átküldött Zemplénmegyébe 6—8 csikót, hogy sógora birtokán legelőt kapjanak a nyáron át. A körülbelül 100 kilométernyire fekvő legelőig 12 vagy 13 községen hajtottak át a csikók. Nyárhosszat jó legelőjük volt, a melyen szépen dalmódtak. Elérkezett azonban az ősz, a legelő megapadt s a sógor értesítette a tulajdonost, vitesse már haza csikóit, a melyek a takarmány hiányában immár koplalnak. A tulajdonos éppen el akart küldeni a csikókért, amidőn egy lucskos reggel két darab nyakig sáros csikót lát a kapuja előtt. Szemügyre veszi azokat közelebből, s saját csikóira ösmer azokban, azokra t. i., a melyeket hat hónappal előzőleg Zemplénmegyébe küldött legelőre.

Csakhamar megérkezik a sógor távirata is, hogy a csikók közül kettő elszökött s sehol sem lehet őket találni. A csikók tehát meg voltak az idegenbe addig, a míg jól ment sorsuk, mihelyt azonban koplalásra került a sor, visszaemlékeztek, pardon — megsugta ösztönük, hogy otthon jobb soruk volt, s megtalálták az utat hazafelé, daczára a 100 kilométer távolságnak, a 12 vagy 13 községnek, s daczára annak, hogy e nagy utat életükben csak egyszer tették meg. Én most igazán nem tudom, hogy az észnek vagy az ösztönnek tudjam-e be a dolgot, csak azt az egyet tudom, hogy ez tény. Azt hiszem azonban a gondolkodó olvasónak nem sok idő kell annak az eldöntésére, hogy ez esetben az u. n. ösztönnek, avagy az észnek jutott-e nagyobb szerepe.

(Köztelek.)

Kovácsy Béla.

II.

A hetvenes évek közepén történt, hogy a krasznabélteki vágásban vadásztam egyszer vadgalambra. Csak egy kutya nélkül mentem ki, inkább azért, hogy a gyönyörű erdei utakon sétálgassak, minthogy valami nagy kárt tegyek a bűgő szárnyasokban.

Egy dombtetőre értem, melyet meglehetősen sűrűség vett körül; dél felé mély patak vonult, vízmosás meredek széle látszott, előttem vagy ötven lépésnyire szép kis tisztás terült. Ledőltem egy fa alá s a verőfényes őszi levegőben addig álmodoztam, míg esteledni kezdett az idő.

Éppen felakartam czihelődni, mikor mozgást hallottam a sűrűben s pár pillanat múlva egy fiatal róka ügetett át a tisztáson. Messze volt, de hevem elragadott s hirtelen odalöttem. A róka egyet vakkantott, jelezve, hogy megvan sörétezve s eltűnt a sűrűben. Kutyám nem lévén, magam mentem utána; futottam, hogy ne legyen ideje esetleg elbújni. Alig tettem húsz lépést a sűrűben, megpillantottam, a mint a száraz vízmosásban keservesen vergődött előre.

Nem volt magában. Közvetlenül mellette egy nagy keskeny pofájú róka ügetett s izgatottan kapkodott feléje; egyszer át is kapta a szájával a derekát s néhány lépést tett vele a vízmosás túlsó odala felé. Oda durrantottam a másik csövel is, de hibáztam. A vén róka erre folyton visszanézegetve, kerekét oldott s eltűnt, én pedig lementem a meglőtt fiatal rókához, mely fáradtan húzódott meg egy gyökér mögött. A lába volt szegénynek megsörétezve.

Abban a perczben, a mint agyonakartam csapni, hogy ne szenvedjen, tekintetem véletlenül a vízmosás árkára esett s megpillantottam a vén rókát, mely vagy ötven lépésnyiről kidugta a fejét egy darab agyag mögül, (teste többi részét elfödte a rög), onnan bámult rám. Meglapulva, hogy kikerülje a figyelmet.

Rögtön tisztában voltam vele, hogy ez csak az anyaróka lehet, mely a fiát félti s elhatároztam, hogy valamiképen meglesem, mit akar. Anélkül, hogy a kis rókában kárt tettem volna, lassan visszavonultam s a vízmosás alján elbújtam egy bokorban. Jó negyedóráig vártam hiába, azalatt a sebesült rókán is erőt vett a bénulás, mert nem mozdult. Végre megpillantottam a vén rókát, mely nyílegyenesen ugrott elő rejtekhelyéről, lefutott a fiához s pillanatig sem gondolkodva, a szájába kapta. Azután óvatosan, hogy minél kevesebb fájdalmat okozzon a sebesültnek, megindult vele.

Nem volt lelkem, hogy még egy lövéssel megháborítsam az anyai szeretet munkájában. Bizonyosra vettem, hogy megakarja menteni s most viszi valami odúba. Haza ballagtam, sajnálkozva a szegény kis rókán,

melynek szívesen kioltottam volna az életét, de a melyet csak így megsebesíteni s ezzel neki talán hosszas kínokat okozni igazán nem akartam.

Egy pár hét múlva megint azon a környéken barangoltam s véletlenül még beljebb tévedtem a sűrűbe. Egyszer csak ráakadtam egy róka-lyukra, melynek a körülötte levő jelekből következtetve, voltak lakói.

Szerencsét próbálok, gondoltam s felmásztam egy közellevő vadkörte-fára, onnan vártam az alkonya'ot, mikor a rókák mozogni szeretnek. Sokkal rövidebb ideig tartott, mint hittem, alig tíz percz múlva már kibújt a lyukból egy róka. Rámeresztettem a szememet a sovány kis állatra. Nini! hisz' ez az én sebesült rókám! még bizczent ugyan, de máskép kutyabaja. Nyomban utána előtermett az öreg róka is és elkezdte gondozni beteg kölykét; körülnyalogatta, megtisztogatta, a sebet megvizsgálta s végül a megelégedés jelei közt kezdett játszani vele. Egyszerre rámondult, mire a kis róka csendesen lefeküdt. Az öreg behallagott a sűrűbe s alig öt percz múlva egy egérrel jött vissza, azt pedig odaadta anyányi kölykének.

Az anya szívét még egy rókában is tudom csodálni: nem bántottam őket. Ez a vén róka előbb hazalopta sebesült kölykét, azután otthon meggyógyította s most is táplálja, mert tudja, hogy magáról gondoskodni alig volna képes. A ravasznak, kegyetlennek, alattomosnak híresztelt állat megmutatta, hogy olyan szíve van, a mely sok embernek válnék becsületére.

Bársony István.

Országos Széchényi Könyvtár

A Barnum-féle látványosság és az állatvédelem.

Akinek — mint nekem — alkalma volt az állatszelistés, idomítás és tanítás rejtelmeibe belepillanthatni, tudhatja, hogy ezenközben kisebb vagy nagyobb mérvű fenytés, sőt sanyargatás is alkalmaztatik.

Bármennyire elitéli is ezt valaki, a ki az állatvédelemnek hive, nem szabad felednie, hogy hiszen az ember-nevelésben is bizony elég gyakran szükségés alkalmazni, mert elkerülhetlenek bizonyul, a fenytéket, s a szelid, hasznos házi állatok egynémelyikénél is az idomítás, munkába tanítás alkalmával majd mindég kikerülhetlenek bizonyul a kisebb-nagyobb foku állatkinzás számba menő, fenytés és sanyargatás.

Letagadhatatlan valóság azonban az, hogy a czélnak gyakran kell szentesitenie az eszközöket s ebben a tekintetben sokan ugy vélekednek, hogy pl. a vivisectio még mai elvadult szertelenségben is, (mert az emberiség javát czélozza), nem csak türendő, de kiterjedten üzendő.

Hát én, mert a lehető legnagyobb állatkinzást, a vivisectiót is bizonyos körülmények között, bizonyos határok betartásával, bizonyos jól megokolt, nagyfontosságú esetekben *türendőnek* tartom, de elvadult, szélsőségbe vitt szertelenségben dobzódo formáját lelkemből elitélem és tüzzel-vassal üldözendőnek jelzem, nem tudok lényeges kifogást tenni az

ember szolgálatába utalt állatok *jól megokolt* fenytése ellen se, ha az az emberségesség határát erősebben túl nem lépi és a célhoz képest *elfogadhatóan* van megindokolva.

Nem is az állatidomítók, tanítók azok, akik embertelen állatkinzást üznek; ellenkezőleg, ezek rendszerint szeretettel, odaadással csüngnek állataikon s bámulatra méltó türelemmel százszor és százszor megismételnek betanítandó dolgokat, míg testi fenytékhez nyulnának, hasonlóan a jó ember-tanítóhoz, aki nagyon megfontolt. kikerülhetetlen esetben nyul lineához, avagy „papir galuska“-ebéd szolgáltatáshoz.

Az állatok idomítója a gazdaságban, vagy training telepen, méginkább állatseregletek, czirkuszok, állatkertek, s más egyéb állati látványosságok idomító telepein zseniálításának, jól kigondolt furfangjainak, határt nem ismerő türelmének, szigoru, komoly viselkedésének fegyvereivel s evvel kapcsolatban az állat iránti szeretetének, jóindulatának megértésével küzd s avval tesz képessé és hajlandóvá állatokat produkciók végrehajtására, melyek némelykor olyanok a nagyszerűségben, hogy a homo sapiens-t is bámulataba ejtik.

Sanyarognak az efféle állatok, míg „művészzé“, „tudóssá“ lesznek a kérlelhetlenül következetes, szigoru gyakorlások alatt, az bizonyos, hiszen nem lehet az gyönyörűség, hogy alá kell rendelnie természetadta natureljét az állat fejtetlenség idomítójának; nem lehet az gyönyörűség, hogy olykor bizony csak a *már látható eredmény jutalmazásaképen* kap a dreszsztura alatt álló „objektum“ egy-egy jó falatot, egy pár hízegző szót, megsimogatást, renitenskedés esetén pedig — okkal-móddal és nem vaktába — egy-két dorgáló szót, egy-két éppen alkalmas pillanatban aplikált ostorsuhintást: hanem mindez igen távol áll a szó szorosabb értelmében vett *állatkinzástól* s a már „művész“, „tudós“ állat nem csak, hogy nem sanyarog többé, hanem minden tekintetben sok boldogtalan ember által megirigyelhető élete van, mert persze nagy pénzbeli értéke van.

Ilyen „többé nem sanyargó“ egyed a legtöbb elsőrendű czirkus, mutatványos bódé különféle ügyességet, művészetet produkáló állatja, de persze nem ilyen a vándorló, apró, szegény vásáros komédia négy lábu művésze, amely gazdjával együtt vajmi gyakran legalább is konsequens koplalásban edzi a fogát.

Míg tehát azon, az állatvédők elfogulatlan kritikáját is megálló elsőrendű látványosságok, melyek általános ismereteket terjesztők és az állatok szellemi képessége felől tájékoztatást nyujtok, ebben egyszersmind az állatok iránti vonzalmat s megbecsülést is felidézők — nagyon figyelemre méltók és pártfogást érdemlők, addig ama nyomoruságos, szájalmat keltő állatos komédiák egyenesen betiltandók volnának, mert ott már nem az emberi intelligentia bámulatos nagysága nyilatkozik meg a „művész“ állatok intelligenciájában, hanem az elvadásás emberben, állatban s a kinlódás, mely nemes lelkekben szájalmat, irgalmat, részvétet kelt, de nyers szivben, pallérozatlan lélekben állatias, embertelen nyomokat hagy. Hát engem nem vakított el, nem tett elfogulttá a Barnum-féle „állatprodukcióknak“ sokasága, nagyszerűsége, hiszen azokat hosszú életem alatt szétszórta majd mind láttam, sőt tanulmányoztam is, de jól eső érzéssel töltött el az az eléggé nem dicsérhető emberséges bánásmód, amelylyel ebben a világhírű intézményben kivétel nélkül minden állatot részesítenek.

Nincs ennek a nagyszabásu látványossági vállalatnak egyetlen állata, amelyről le ne rína az egészség, erő, jólét.

Majdnem könnybe lábad az örömtől az állatkinzások látványához szokott szemünk; majdnem hangosan dobog, az állathóhérolásoktól meg-

keményedett szívünk, mikor uton-útfélen, ketrecben és porondon a gyöngéd, emberséges bánásmódról meggyőződünk.

Ime egy „haszonlesésre“ alapított vállalat, a melyben *tilos* a 2 méter magas korlátot egyszeriben át nem ugró lovat megsarkantyuzni, vagy megkorbácsolni, hanem *kötelesség* türelemmel többször is neki indítani, míg a feladat fényesen mégis megoldást nyer; ime egy bombasztikus reklámhajhászással vádolt vállalat, amely terühordó szekereit takarmányért küldve, 8 lovat fog be, mikor elég volna négy; be fog 4—4 drb 8—9 métermázsás percheront, mikor ugyanazt a terüt Budapest utczáin nyomorult 400—500 kilós gebék vontatják nagy kinlódva ostorcsapások alatt, holott ime ez az amerikai kocsis ostort egyáltalán nem is hord magával és husbálvány lovai egy-egy hangra inditanak, lépnek, ügetnek, fordulnak s állnak meg! Ime egy vállalat, amelynek egyik embere 70 lovat forgat egy szobányi nagyságu porondon ördögmalom módjára, s ostort csak azért tart a kezében, hogy el ne feledje a világ, hogy nem okvetlenül arra való az, hogy a lovak bőrét felszabdaljuk vele, mert ime elég 70 tüzes ló kordában tartására egy kézemelés, egy-egy hang, mozdulat, ha ugyan az a 70 állat a feladatára be van tanítva s tőle *lehetetlenség* nem kívántatik.

Hát a legyőzhetetlennek tanulatlan állattól való botor követelése éppen az, ami nálunk szélében lókinzásra vezet és a durva, nyers lelkület, mely kocsisaink jelentékeny részét karakterizálja.

Vajha, ha egyéb tanulságot és hasznot nem vonunk is le a Barnum-féle vállalatból, levonnók az állatokkal való emberséges, okszerű bánásmódnak példáját és tanulságát.

Zoophil.

A szárnyas dandár és madár-indulók.

Irta: K. Nagy Sándor.

I.

Lehúzódta a tőlünk soha meg nem váló, télen-nyáron velünk tüdő és szenvedő legtekintélyesebb madaraink: a hatalmas tűzokok délfelé, egészen Titel határába, a hol a Tisza beleszakad a Dunába s a kettő együtt sok nádasat és mocsarat táplál; a melyek aztán számtalan vízimadárnak szolgálnak még otthonul.

Szegény vizi madarak! A velencei tó (Fehérmegye) nádasain kívül már ugyis csak itt-ott találunk szállást maguknak, még Biharországban is, ahol a Sárret rétjei és nádasai mindég összébb-összébb szorulnak. Pedig de nagy kár! Mert milyen édes-kedves megpihenni egy-egy nádas szélén, a mely telve van a csudálatos összhangban hangcsáló madarakkal!

Az alföldi tűzokokat is a kíváncsiság vitte a titeli határba, hogy meglássák, milyen hazája van ott az ő úszó-testvéreiknek.

Az utolsó repeze-vetésben telepedtek le, a határdombon. Legmagasabb helyen a *öreg kakas*, az ő nagy világos, hamuszürke színű bajuszával, mely olyan peczkesen állott kőféfé, mintha csak a legujabb divatu bajuszkötővel szokta volna felkötni éjszakára, vagy pedig ott annak a borbélytermő vidéknek legügyesebb borbélyja meleg vassal húzta volna ki neki.

Egyszer csak kezdi az öreg előbb az egyik, azután a másik oldalra fordítani a fejét s úgy sandít felfelé.

— Ugyan nézzétek csak azt a csudát — kiált társaira — arról délfelől valóságos fekete kereszték közelednek a levegőben!

— Az ám, fekete kereszték, hűledez az egész sereg, épen úgy forgatva szemeit az ég felé, mint a pulykák szokták. (Hiszen ők is pulykák, csakhogy vadak.)

— A fekete kereszték folytonosan nőnek és egyenesen erre tartanak, — folytatja az öreg tűzok-kakas.

— Még pedig egész nagy csomóban — zugják a többiek.

— Repülő fekete kereszték — hangzik fel a csudálkozás moraja itt is, ott is — vajjon mit jelenthet ez?

— Bátorság, mindjárt megtudjuk — biztatja őket az öreg — várjuk be nyugodtan, míg ide érnek. Lám, hajdanában Nagy Konstantin katonái is láttak keresztet az égen, még se futottak el. Mi sem vagyunk talán gyávábbak, mint a görög katonák?

— De nem ám! hurrogják a tűzokok, egyet-egyet csavarintva bajuszokon, hogy nagyobb legyen a bátorságuk.

És a repülő fekete kereszték minél közelebb jutnak hozzájuk, annál inkább madár-alakot kezdenek ölteni. Mikor pedig leszállanak a rét szélére, akkor látják a tűzokok, hogy ezek olyan csörgő récze nagyságu madarak, hosszú nyakkal, rövid csőrrel, szemök táján csupasz fekete bőrrel, tolluk fénylő, fekete, helyenként zománczos, fejük és nyakuk finom selyemszerű tollal van befedve, fejük tetején gesztenyeszínű toll-taréj, válluk és szárny fedők hamuszürkék, fekete szegéssel, itt-ott fehér ponttal, csőrük, csupasz torkuk és lábaik feketék.

A mint leszállanak, a legelső szembe fordul a többivel és rájuk kiált:

— Négyes sorba igazodj! Vigyázz! Tisztelegj!

És az egész csapat hirtelen olyan rendbe verődik s teszi a parancsot, mint a katonák a Vérmezőn valami nagyobb parádé alkalmával. Akkor megfordul a vezénylő tiszt, hármat lép a tűzok-kakas felé, katonásan tiszteleg:

— Alásan jelentem, a kis *kárókatonák* megérkeztek!

— Ti vagytok a kis *kárókatonák*? kérdezi az öreg.

— Igenis, mi vagyunk, a kik itt lakunk a titeli mocsarakban nyáron, áprilistől szeptemberig.

— És máskor?

— Észak-Afrikában, Dél-Ázsiában, Jáva és Borneo szigetén. Most érkezünk onnan. Siettünk előre, hogy szállást csináljunk a szárnyas-dandárnak, mely nyomban érkezik utánunk.

— Mind kis kárókatonák?

— Dehogy, mindenféle madarak, a kiknek a kalendárium szerint április hóban kell megérkezni. Még pedig azt kapták napi parancsba, hogy abban a sorrendben érkezzenek, a mint nekik elő van írva. Ha akarjátok, sorban bemutatom nektek őket.

— Nagyon jó lesz, válaszolják a tűzokok.

— De engedjétek meg, hogy előbb eleget tegyek tisztii kötelességemnek.

Ezzel visszafordult a még mindig feszesen álló csapatához:

— Kis kárókatonák! Pihenj!

Bezzeg, hogy jól esik ezeknek, hogy már nem kell tovább úgy állaniok, mintha nyársat nyeltek volna. És kisebb csoportokba verődve, elkezdnek beszélgetni, némelyek pedig oda mennek a tűzokok közzé ismerkedni. A vezérük is most már, mint szolgálaton kívüli, oda megy az öreg tűzokhoz és kezét nyújt neki:

— Szervusz öreg!

— Hozott a tavasz, barátom!

Egyszer, a mint így beszélgetnek, szárnyuhogások hallatszanak a levegőben s elsőtétül az ég, csak itt-ott marad ki egy-egy kis világos vonal, a mely egyik madársereget elválasztja a másiktól.

Nosza, kárókatona tiszt is ott hagyja az öreg tűzokot, int a kis kárókatónak trombitásának, az háromszor belefű kürtjébe, a katonák eszeveszett sietséggel sorakoznak s a tiszt elkiáltja magát:

— Hapták!

A kis kárókatónak olyan egyenes sorokba állanak, hogy egy negyedik gimnázialista nem „daczizna be” a mértanból, ha olyan szabályos vonalat tudna húzni. De a tiszt azért mégis végig nyargal a sor előtt s mikor látja, hogy minden rendben van, odaszól a sor végén álló kárókatonabandához:

— Fiuk! Aztán vigyázzatok! A mint megérkezik egy-egy madársereg, én nevét kikiáltom, ti pedig azonnal huzzátok rá annak az indulóját, ugy, a mint azt az a madár-nemzetség szokta énekelni. Ha valamelyiké nem jut eszetekbe, akkor csak hallgassatok, mintha pihenétek. Az induló elhangzása után minden csapatból — ugy, a mint már azt a dandárparancsnokkal megbeszéltük — egy-egy madár bangosan megfelel erre a kérdésemre: honnan jöttök? hová mentek? Most tehát jól vigyázzon mindenki, mert különben 6 órai kurta vas, 30 napi kaszárnyaristom. A csapatok érkeznek. Vi—gyázz!

És a tiszt kiáltja az érkező csapatra mutatva:

— *Széki és kis lile!*

A banda rázendit: „Hüi, hüij, pitt, pitt, tirri tირri!”

— Afrikából és a Maláji szigetekről jövünk s a Fertő tóra megyünk, jelenti a lile s azzal hátra vonulnak.

— *Vöcsök!* kiáltja a tiszt s a banda ráhuzza:

„Korr, kourr! hib, vib, pib, viöb, bu, bu, bibi!”

— Északnyugati Afrikából és meleg Ázsiából jövünk, a velencei tóba és más mocsaras helyre megyünk, jelenti a vöcsök és hátra vonulnak.

— *Kormos szerkő!* kiáltja a tiszt s a banda rázendíti:

„Gik, khik, khük, kjük, klük, khirr!”

— Afrikából, Ázsiából jövünk, a Dunára, Tiszára megyünk, meg itt is maradunk, jelenti a szerkő.

— *Kéksőrű és kontyos récze!* kiáltja a tiszt. A banda izeg-mozog s a karmester odasugja a tisztnek:

— A récze-induló kottáját nem hoztuk el.

A gácsér récze, mintha emlékeztetni akarná őket az indulóra, elkiáltja magát: „Háp, háp, háp!” De mikor látja, hogy a karnagy erre se emeli fel a botját, nagy fejcsóválások között elő típeg s jelenti:

— A Káspi-tóból, Azsia közepéről jövünk, Erdélybe a Mezőségre megyünk, de itt is maradunk, Velence és Fertő-tavára is jut belőlünk.

— *Ugar-tyúk!* kiáltja a tiszt és a banda rákezd!

„Krerl-iti! Krtiith!”

— Észak Afrikából, Közép-Ázsiából, az Altáji vidékről és Indiából jövünk, Csallóközbe, a Duna-szigetek kopár helyeire, Békésbe, Biharba megyünk, de jut közülünk Temesbe is, jelenti az ugar-tyúk s hátra vonulnak.

— A *czankó* nemzetség pajzsos, tavi, szürke és füstös családjai! kiáltja a tiszt és a banda vigan rákezd:

„Tyu, tyu, tyu! Ti-ti-ti, vi-pi, pi-pi, pi-pi, pi-pi!”

— Dél-Ázsiából, Dél-Afrikából és Ausztráliából jövünk, az Ecsedi

láptra, Csepelszigetére és másfelé is megyünk, jelenti a legöregebb czankó s hátra vonulnak.

— *Nagy goda!* kiáltja a tiszt s a banda alig tudja fúni a trombitát a nagy nevetéstől, a mint rákezdí a goda-indulót:

„Lotyó, lotyó, lotyó! Tyü-ii-tyóó, tyü-ii-tyóó, ü-tyó, i-tyó!“

— Észak-Afrikából, a Nilusból jövünk, az Alföldre, a Fertőhöz és Fehérmegye Sárrátjére megyünk, jelenti a nagy goda komoly vontatott hangon és hátra vonulnak.

— *Nagy póling!* kiáltja a tiszt. A banda rázendíti:

„Pó-li, póli, poli, pó-li; puli, póli, lou-i, tle-ü-i!“

— Szélkiáltónak, bujszának is hívnek — jelenti a póling — uti-naplómat beleejtettem Fiuménél a tengerbe, így nem tudom, honnan jövünk, a Tisza, Duna közbe, a Jászságra, Kunságra, Biharba megyünk, ahol nagy gyeplegelőket találunk.

— *Vizi csibe család!* kiáltja a tiszt s a banda ráhuzza:

„Kvitt, kvity, kvity! Pit-pity-pity, pírririre!“

— Vizi tyuknak is neveznek bennünket, van köztünk pettyes, kis és törpe. Ázsiából, Észak-Afrikából jövünk, szerteszet megyünk az országba, a hol zombékos, sásas, nádas mocsarat találunk.

— *Kanalas gém!* kiáltja a tiszt. A banda karmestere elveresedik s oda sugja a tisztnek:

— Elkéstünk a gém-induló megrendelésével az ünnep miatt.

— Indiából, Japánból jövünk, jelenti az öreg kanalas gém előlépkedve és a tarkójáról lecsüngő üstökös bóbítat hátra simítva, megyünk a Balatonhoz, Velencei-tóhoz, az Alföld nádasaiba, a bihari rétekre.

— *Poszáták!* kiáltja a tiszt. És mielőtt a banda rákezdhetné indulójokat, egymásután ugrálnak és mondják vidáman:

— *Kerti fülemile,* másként karvaly poszáta vagyok. Csek, csek, csek, csak, csek, csarrrrrr!

(Folyt. következik.)

Az országos állatvédő egyesület 1901. évi közgyűlése.

Eddig még nem tapasztalt nagyszámu tag és érdeklődő jelenlétében tartotta meg márczius hó 25-ikén az orsz. állatvédő egyesület ez évi közgyűlését.

Ezen egyesület működésének jellemzésére bizonyára első sorban alkalmas azon körülménynek a felemlítése, hogy az eddigi tisztviselői kart a közgyűlés felkiáltással és egyhangulag újra megválasztotta, a vezetőség működését jóváhagyólag tudomásul vette és a költségelőrányzatot is változatlanul elfogadván, a felmentvényt magadta.

Jóllehet ezen egész működéstről s a közgyűlés egész folyamatáról az egyesületnek közelebből megjelenő „Évkönyv“-e, melyet minden tagnak s más érdeklődőnek ingyen bocsát rendelkezésére, bő ismertetést fog közölni, kissé terjedelmesebben is szavá akarjuk tenni ezt a közgyűlést a következőkben:

A közgyűlésen a földmívelésügyi minister képviseletében megjelent Károly Rezső ur, a kultuszminister képviseletében pedig Dr. Neményi Imre ur. Képviselve volt továbbá a m. kir. államrendőrség Lickl főfelügyelő ur által, a soproni állatvédő egylet Herman Ottó, a ráczkevei pedig Gouth Kálmán és Csery Pista urak által.

A titkári jelentés szerint az egyesületnek jelenleg 1700-at meghaladó tagja van, tehát valami százzal több, mint tavaly s alaptőkéje ez idő szerint 18.325 koronát tesz ki.

Ez alaptökében befoglaltatik a tervbe vett „Állatvédő-ház“-ra befolyt számos kisebb-nagyobb adomány, melyek közül kimagaslik Gróf Andrassy Dénes és neje 4000, és Grimm Gusztáv és neje 2000 korona adománya.

Megtudjuk a titkári jelentésből, hogy több hasznos, és e lap olvasói előtt már az eddigi közlésekből eléggé ismeretes állatvédelmi gyakorlati ténykedés mellett, nagyszabású működést fejtett ki az egyesület állatvédelmi irodalmi kiadványok előállításában és országos terjesztésében.

Igy, hogy csak egy-kettőt említsünk, az „Állatvédők törvénykönyve“ című kiadványát immár 3-ik, „Ne kinezd az állatokat“ felirású iskolai fali tábláit 2-ik, „Ajándék-könyvecske“ című kiadványát pedig 4-ik kiadásban rendező sajtó alá s az utóbbinak 3-ik évfolyamát 25.000 példányban éppen most osztja szét ingyen az ország elemi iskolás gyermekei körében, mely mű ekép tehát ez évi karácsonyig 75 ezer példányban fog közkézen forogni. Sikeres lépéseket tett a lefolyt évben az egyesület az állatvédelmi eszméknek országsszerte a tanítók által való terjesztése, vidéki állatvédő egyesületek létesítése, állatvédelmi szabályrendeletek alkotása, fenálló törvényes intézkedéseknek az állatvédelem érdekében való szigorítása tárgyában.

A lefolyt évben 7 választmányi ülésben intézte a nagyszámu folyó ügyeket s félezernél több ügyirat szól e működés nagy terjedelméről.

Szóban forgó közgyűlésén *Fülei Sz. Lajos* tag emelkedett hangu, szép beszédben emlékezett meg Röck Szilárdról, a nemes emberbarátról és kimagasló állatvédőről, az egyesület pályázatán díjjal nyert szép állatvédelmi tárgyú költeményét pedig szerzője, Nyíró Zolna tanítónőképezdei növendék maga olvasta fel, nagy elismerésre, zajos éljenzésre találván ezzel általában, de különösen a nagyszámban jelen volt gyermekek részéről illetetvén nagy tetszéssel, lelkes tapssal.

Máday ur, az elnök, a gyűlést megnyitó beszédében a párisi állatvédelmi kongresszusról is szólván, felemlítette, hogy ott 82 szóval 33 ellen a vivisectio végleges eltörlése, betiltása mellett szavaztak, ami az egyesület szempontjából bizonyára örvendetes. Erre Herman Ottó t. elnök a gyűlés végére szót kérvén, a nála megszokott nemes tüzzel tett kifogást az ellen, hogy állatvédő és vivisectio ellenes egyesületek *tudományos* kérdésekben, amilyen az élveboncsolás is, formálisan szavazzanak, s fejtette, hogy az ember jól felfogott érdeke az, hogy a vivisectio okkalmóddal szabadon legyen gyakorolható az annak végzésére hivatott orvosok által.

Máday elnök és Monostori titkár megnyugtatták a felszólalót az iránt, hogy az országos állatvédő egyesület igen is körülbelül úgy van maga is meggyőződve, ahogy Herman ur, de avval a külömbséggel, hogy *a lehető legszűkebb korlátok közé szoríttassék az élve boncsolás*, ha már eltiltása lehetetlen, s hogy minden állatvédő egyesület, mint olyan, elvesztette létjogosultságát abban a pillanatban, amikor az élve boncsolást, mint a legnagyobb foku állatkinzást, minden további feltétel s kivétel nélkül megengedhetőnek, üzhetőnek véleményezné akár a maga, u. n. laikus gyűléseiben, kongresszusában, akár máshol, s az érzelem azon embereitől nem lehet rossz néven venni, hogy a vivisectio *végleges betiltásáért* minden erővel küzdenek és szavazatban is megnyilatkoznak s evvel, mint Budapesten is és most Párisban is, tényleg győznek.

Ez érdekes eszmecserét, amelyet a tagok élénk közbeszólásokkal kísértek, megelőzte az állatvédelem terén buzgalmat kifejtett rendörközgek s más egyének megjutalmazása.

Állatvédelem.

Havi közlemények az állatvédelem és állatgondozás köréből.
(Az „Országos Állatvédő Egyesület” hivatalos közlönye.)

Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Kiadja:
Monostori Károly.	Budapest, VII. Nefelejts-utca 14.	Grimm Gusztáv.

Megjelenik minden hó 20-ikán.

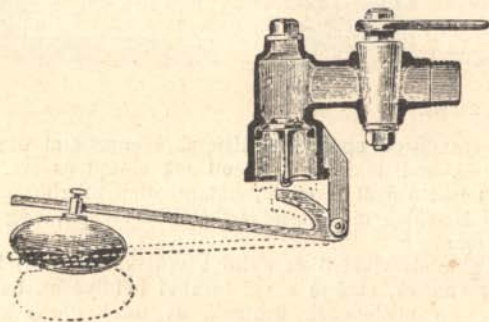
Előfizetési ár egy évre 4 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel kérjük is.

Önműködő itatók.

Nem csak állatvédelmi szempontok, hanem általában állategészségügyi és állathasznosítási kívánalmak azok, amik az állatok megfelelő itatását fontos kérdéssé teszik.

Magunkról tudjuk, hogy a szomj kellemetlen, a kinlódásig fokozódó érzést kelt és ismeretes, hogy különösen vízben szűkölködő, vagy rossz vizű vidékek azok, amelyek az állatok jólétére hátrányos befolyást gyakorolnak, s nem ismeretlen az sem, hogy kellő mennyiségű jó víz felvétele esetén pl. a hizó állat jobban gyarapszik, a tejelő jobban tejel.

I. ábra.

Az istállóra kárhozottatott állat már most csak úgy juthat vízhez, ha azt neki mi lehetővé tesszük kutra, folyóra hajtással, vagy az istállóba hordott víz nyújtásával és könnyen érhető, hogy legtökéletesebb formája az istállóban való itatásnak az, hogy vezetékek segítségével vezetjük oda a mindig friss vizet az állat elébe, hadd ihassék akkor és annyit, amikor és amennyit kíván.